

واژه‌گزینی در حوزهٔ جامعه‌شناسی پریچهر قضاوی^۱

واژه‌گزینی در ایران

واژه‌گزینی و معادل‌یابی برای واژه‌ها یکی از ارکان پویایی زبان‌هاست. در صد سال اخیر با گسترش علم و فناوری و افزایش ارتباطات بین‌المللی به دلیل ورود واژه‌های بیگانه، انجمن‌های واژه‌گزینی و مراکز رسمی برای پرداختن به کار واژه‌گزینی تأسیس شده‌اند.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی (فرهنگستان سوم) در سال ۱۳۶۹ بنیان نهاده شد و عملاً فعالیت خود را از سال ۱۳۷۴ آغاز کرد. گروه واژه‌گزینی فرهنگستان‌بخشی است که کار آن نظارت بر

۱. پژوهشگر گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی،
iclgazavi@yahoo.com

واژه‌سازی و واژه‌گزینی است. وظیفه اصلی فرهنگستان در امر واژه‌گزینی، تقویت زبان فارسی علمی است و هدف اصلی از واژه‌گزینی کمک به ایجاد زیان علم معیار و استانداردسازی واژه‌هاست. گروه واژه‌گزینی شامل بیش از ۷۰ کارگروه تخصصی است که در هریک تعدادی از متخصصان علمی و فنی و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها فعالیت دارند.

در هر گروه تخصصی، با استفاده از منابع مختلف هر حوزه که اعضای گروه، آنها را معرفی و ارائه می‌کنند، پیکره‌ای از واژه‌های تخصصی گردآوری و ارائه می‌شود. برای هریک از واژه‌ها اطلاعات زبانی (ساخت واژه، ریشه‌شناسی، تعریف، مثال و...) گردآوری می‌شود که به معادل‌گزینی آنها کمک می‌کند.

در سال ۱۳۸۶ طرح برون‌سپاری در گروه واژه‌گزینی مطرح و تصویب شد، بر اساس این طرح فعالیت‌های واژه‌گزینی فرهنگستان گسترده‌تر گردید و قرار شد نهادهای علمی/حرفه‌ای، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و انجمن‌های علمی نیز در مراکز خود با فرهنگستان همکاری کنند.

در طول یازده سال حدود بیست‌هزار واژه به تصویب رسید و تاکنون نیز بیش از ۳۵۰۰۰ واژه تصویب شده است. اکثر این واژه‌ها علمی و فنی و تخصصی و تعدادی نیز واژه‌های عمومی هستند.

۷۰ چکیده مقالات دومین همایش زبان، مفاهیم و واژگان علوم اجتماعی

مجموع این واژه‌ها تاکنون در ۱۰ جلد (دفتر) با عنوان «فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان» چاپ شده است.

کارگروه جامعه‌شناسی

کارگروه برون‌سپار جامعه‌شناسی اولین بار همکاری خود را در دی ماه سال ۱۳۸۸ با فرهنگستان آغاز کرد. در طول دو دوره فعالیت گروه جامعه‌شناسی، در کل ۲۳۷ واژه در شورای واژه‌گزینی فرهنگستان ارائه شد که ۲۲۱ مورد آن به تصویب رسیده است. با بررسی کل واژه‌های حوزه جامعه‌شناسی این نتیجه حاصل می‌شود که بیش از ۹۲٪ معادل‌های تصویب‌شده واژه‌هایی بوده‌اند که پیش از این در منابع فارسی وجود داشته‌اند یا رایج بوده‌اند و بیش از ۷۰٪ واژه‌های پیشنهادی تصویب شده‌اند.

این بررسی تأییدی است بر اینکه هدف فرهنگستان معادل‌گزینی برای تمام واژه‌های بیگانه نیست بلکه تثبیت و استانداردسازی واژه‌های تخصصی موجود در زبان فارسی و در نهایت تقویت زبان علم است.

واژگان کلیدی: واژه‌گزینی در فرهنگستان، حوزه‌های

تخصصی، استاندارد سازی واژه‌ها، تقویت زبان علم،

واژه‌های مصوب، واژه‌های مصوب جامعه‌شناسی